

ÖSSZHANG

ÖSSZHANG

A FOGLALKOZÁS LEÍRÁSA, PEDAGÓGIAI CÉLKITŰZÉSE RÖVIDEN

A foglalkozás célja, hogy az 1848-49-es szabadságharc és annak következményeinek tárgyalásakor komolyabb hangsúlyt kapjon a nemzetiségi kérdés; érzéletes, játékos módon bemutassuk miként harcoltak együtt a szabadságharcban a különböző nemzetiségek (jelen foglalkozás esetében a szlovákok részvételét emeltük ki).

CÉLCSOPORT

10. évfolyam

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

történelem, társadalomismeret, empátia, kritikai gondolkodás, absztrakciós képesség, vitakultúra – önálló véleményformálás, kreatív írás, kooperáció, divergens gondolkodás

TANKÖNYVI KAPCSOLAT

10. osztályos történelem tankönyv VII. fejezete - A forradalom és a szabadságharc (Száray, 2021) vagy az Új generációs történelem könyv V. fejezete - Reformkor, forradalom és szabadságharc Magyarországon (Borhegyi, 2017)

Vagy más tantárgyak (etika, társadalom és állampolgári ismeretek, ének-zene) óratervébe is beilleszthető, amiben a nemzetiségi/nemzeti identitás, etnikai kérdések előfordulnak.

ESZKÖZIGÉNY

Hangfal és lejátszásra alkalmas eszköz (ha a hangfájl nincs előre letöltve akkor internet is szükséges). A feladatban használt két idézet kinyomtatása, vagy kivetítése (projektor vagy okostábla).

IDŐTARTAM

A foglalkozásterv kétféle felhasználásra is lehetőséget ad; lehet csak a 2. pontot, rövidebb feladatként egy történelem óra keretébe integrálva (25 perc), vagy egy teljes 45 perces – a képességfejlesztésre és a tanultak játékos feldolgozására, tananyag ismétlésére szánt – órán mind a négy ponton végighaladva.

FOGLALKOZÁS TERV KÉSZÍTŐI

Böröcz Judit, Lódi Virág, Pálinkás Bence György, Szári Laura

KAPCSOLAT

<https://www.facebook.com/hungarianacacia>

A foglalkozáshoz érdemes körbe ülni a diákokkal, de ha teremrendezésre nincs lehetőség a meglévő ültetési rendben is végezhető a feladat.

HANGOLÓDÁS – ISMERŐS DALLAMOK

Bizonyos dallamokról egyből eszünkbe jut egy helyzet, egy érzés, egy fogalom. A diákokat kérjük meg, hogy dúdoljanak olyan könnyen felismerhető dallamokat (szöveg nélkül), amelyeknek egy konkrét jelentése van számukra. Ezek lehetnek a hétköznapi elhangzó szignálok (pl. tömegközlekedés jelzőhangok), reklámzenék (pl.: fagyiskocsi), ismert popszámok részletei, amik önmagukon túlmutató jelentést hordoznak (pl: zenei mémek), gyerekdalok és népdalok (pl: altatódal). A csoport többi tagja próbálja meg kitalálni, mi a dallam jelentése!

NYOMOZÁS

A csoport meghallgatja az első dalt.

<https://soundcloud.com/akisolvasztotegely/osszhang-foglalkozas-1-hangmalleklet>

A következő kérdések segítségével derítsék ki, hogy mi lehet ez a dal. A kérdéseket csak egymás után kapják meg az alábbi sorrendben, mert bizonyos kérdésekre a válaszok a következő kérdésben szerepelnek. Ha egy kérdéssel elakadnak, nem baj, kapják meg a következő kérdést.

- Ismerős a dallam? Milyen asszociációkat hoz? Tudja-e valaki, mi lehet ez?
- Milyen nyelven énekelnek? Van aki érti a szöveget, vagy egyes szavait?
- Egy sort csak dúdol az előadó. Mi a kimaradt sor szövege magyarul?
- Miért maradhatott ki? Mit jelenthet ez a sor 19. századi szlovákok számára?

A csoporttal hallgassuk meg a második dalt, ahol a magyar változat is elhangzik.

<https://soundcloud.com/akisolvasztotegely/osszhang-foglalkozas-2-hangmalleklet>

Ezután az alábbi szövegek elolvasásával folytassuk a téma feldolgozását.

A csoportot osszuk ketté. A csoportok kapjanak egy-egy szöveget. Miután elolvasták, foglalják össze a szöveget a másik csoport számára. Mondják el ezek alapján, mivel egészítenék ki, vagy pontosítanak, amit a dalról eddig mondtak.

„A népek egyenlőségének szellemétől hajtva, **követeljük hogy egyes népek mindennemű felsőbbsege más népek felett megszüntessék és így egy nemzet se legyen kénytelen legkisebbekben sem feladni törekvéseit:** követeljük tehát, hogy a szlovák nemzetet képessé teendjék mindennemű akadály nélkül nemzetisége megjelenítésére saját nemzeti színeivel és zászlajával. A fehér-piros/vörös színt szlováknak tekintjük, a piros/vörös-fehér-zöld színeket magyarnak, a piros/vörös-fehér-zöld színeket a magyar címerrel pedig az ország jelképeinek. **Követeljük továbbá, hogy a szlovák nemzetország vezetője és tagjai csak szlovákok legyenek.**”

A szlovák nemzet követelése. 1848. május, Lőcse

„A magyar hadsereg összes parancsnokainak.

[...] a hadügyministerium, nem csekély megütközéssel s illetődéssel értesült, mikép némelly seregszereparancsnokok s katonai elöljárók a hatalmuk s rendeleteik alatt álló idegen ajkú egyénekkel, de kivált képen a rácokkal s oláhokkal*, nem a kívántató emberséggel bánnak, s különösen nemzetiségüket szidalmak s káromkodások közt vetik szemökre, mit nemcsak a humanitás elvei tiltanak, hanem az ildomosság is ellenez.

Kik sorainkban küzdenek közcélunk a szabadság mellett, akármelly nemzetbeliek legyenek, mindnyájan testvérekül tekintendők, olyanokul, kik velünk karöltve rokonilag azon egy óhajtott cél felé törekeshnek.

[...] Mindezeknél fogva szigorúan meghagyatik a magyar hadsereg összes parancsnokainak

s mindenféle katonai elöljáróknak, **miszerint parancsaik alatt álló idegen ajkú vitézeinket, tótokat, rácokat, oláhokat* stb. emberséges bánásmód által inkább ügyünknek megnyerni s nemzetiségünkhöz édesgetni iparkodjanak, sem mint nemzetiségöket szidalmazták, s e miatt őket üldözték, azt okozták, mi illetén bánásmódnak rendes eredménye, t. i. hogy az illy egyének aztán elkeserednek és szökevényekké válnak.**

[...] Szegeden, július 22-én 1849. Hadügyminister, Aulich.”

*A tót a szlovákok, a rác a szerbek, az oláh a románok megnevezésére használt kifejezés.

/ FELKÉSZÜLÉSI TIPP /

A szövegek közös értelmezéséhez érdemes a 10. osztályos Történelem könyv 194. oldalán található Magyarország nemzetiségi viszonyai a reformkorban című tankönyvi ábrát elővenni és a nemzetiségek arányait és területi elosztását összevetni az alábbi szöveggel.

“Társadalmi összetételét tekintve a honvédsereg az ország tükörképe volt.

Legénységének mintegy 80-85 %-át az agrárnépesség adta, elsősorban a szegényparaszti tömegek. A nemzetiségi megoszlást illetően azonban csak sejtéseink vannak, becsléseink szerint a honvédsereg soraiban kb. 25000 szlovák s ugyanennyi román anyanyelvű katona harcolt. A kivetett újonclétszám, valamint az egyes alakulatok szervezési helyének ismeretében ezek az adatok reálisnak tűnnek. Viszonylag nagy számban lettek honvédek a kárpátaljai ruszinok, az erdélyi szászokat leszámítva a magyarországi németek, a délvidéki bunyevácok, továbbá a zsidók. Mindezt egybevetve a honvédsereg közkatonáinak mintegy 40 %-át tették ki a nemzetiségiek.”

/ Bona Gábor A szabadságharc honvédsége. Új Forrás. 1998. 6.sz.

3. SAJÁT MEGOLDÁSOK – KREATÍV CSOPORTMUNKA

A diákok kisebb csoportokban dolgozzanak az alábbi kérdésem.

– Mi lenne az a sor, amit szerintetek a szlovákok is elénekeltek volna ebben a toborzó nótában? Ti milyen sort írnátok a hiányzó sor helyére?

A csoportok elmondják egymásnak a válaszukat és indokolják miért ezt a sort írták. Ha van kedvük, énekeljék is el.

4. LEVEZETÉS

– Van-e olyan dal/popszám/rap, amit kedveltek, de bizonyos soraival, szövegrészleteivel nem értetek egyet? Ezeket előfordul, hogy más szöveggel éneklitek/mondjátok, vagy kihagyjátok azt a részt? Ha nem, hogyan írnátok át azokat a részeket?

A HASZNÁLT NÓTA SZÖVEGE KÉT NYELVEN

*Kossuth Lajos azt üzenté,
Elfogyott a regimentje.
Ha még egyszer azt üzeni,
Mindnyájunknak el kell menni.
Éljen a magyar szabadság,
Éljen a hazá!*

*Lajoš Kossuth odkazuje,
Regimentov mi chybuje.
Jestli odkáže ešte raz,
Ísť musí jedonkaždý z nás!

Nech žije vlasť!*

FORRÁSOK

A szlovák Kossuth nóta forrása

Kossuth Lajos azt üzenté...: Kossuth Lajos és az 1848/49-es szabadságharc emléke a szlovákiai magyar szájhagyományban.

Összeállította, a bevezető tanulmányt írta Liszka József.

<http://mek.oszk.hu/01800/01844/01844.pdf>

A szlovákok követeléseinek forrása (Angolul)

Requests of the Slovak nation. Translated by Petr Roubal and Gordon MacLean.

in.: National Romanticism: The Formation of National Movements: Discourses of Collective Identity in Central and Southeast Europe 1770–1945. Balázs Trencsényi and Michal Kopeček

<https://books.openedition.org/ceup/2381?lang=en>

A hadügyminiszter jelentésének forrása

Szilágyi Sándor: A magyar forradalom napjai 1849. július elsője után

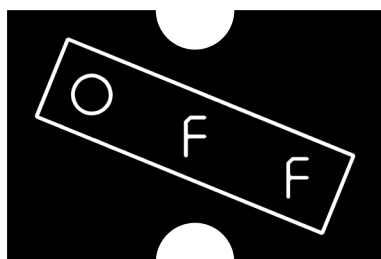
<https://mek.oszk.hu/05700/05798/>

Bona Gábor: A szabadságharc honvédsége. In.: Új forrás - irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat írás, 1998, 6.sz.

<http://epa.oszk.hu/00000/00016/00036/980621.htm>

Száray Miklós: Történelem 10. Oktatási Hivatal, 2021

Borhegyi Péter: Történelem 11. Új Generációs Tankönyv. Eszterházy Károly Egyetem. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, 2017

A foglalkozás A kis olvasztótégely című projekt része.
A projekt az OFF-Biennále Budapest 2021 keretében jött létre.
<https://offbiennale.hu/hu/2021/projects/kisolvaszto>